Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MACIEJ SZPUNAR
της 15ης Νοεμβρίου 2018 [1]

Υπόθεση C-483/17

Neculai Tarola
κατά
Minister for Social Protection

[αίτηση του Court of Appeal (εφετείου, Ιρλανδία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Ιθαγένεια της Ένωσης – Ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων – Οδηγία 2004/38/ΕΚ – Δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών – Άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο α′ – Μισθωτοί – Άρθρο 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ′ – Δικαίωμα διαμονής άνω των τριών μηνών – Υπήκοος κράτους μέλους έχων ασκήσει μισθωτή δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος επί χρονικό διάστημα δεκαπέντε ημερών – Ακούσια ανεργία – Διατήρηση της ιδιότητας του εργαζομένου επί χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να είναι μικρότερο του εξαμήνου»

I. Εισαγωγή

1. Διατηρεί την ιδιότητα του εργαζόμενου και, ως εκ τούτου, το αντίστοιχο δικαίωμα διαμονής πολίτης της Ένωσης ο οποίος, έχοντας ασκήσει τα δικαιώματά του ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής, σύμφωνα με την οδηγία 2004/38/ΕΚ [2] και έχοντας εργασθεί επί δύο εβδομάδες σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο της ιθαγένειάς του, χάνει ακουσίως τη μισθωτή εργασία του;

2. Αυτό είναι ουσιαστικά το προδικαστικό ερώτημα που το Court of Appeal (εφετείο, Ιρλανδία) υποβάλλει στο Δικαστήριο. Το ερώτημα ανέκυψε στο πλαίσιο προσφυγής την οποία Ρουμάνος υπήκοος άσκησε κατά του Minister for Social Protection (Υπουργού Κοινωνικής Προστασίας, Ιρλανδία) κατόπιν απορρίψεως από τον τελευταίο της αιτήσεώς του περί χορηγήσεως επιδόματος προσώπων που αναζητούν εργασία.

3. Επομένως, στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο καλείται, για πρώτη φορά, να ερμηνεύσει το άρθρο 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ′, της εν λόγω οδηγίας.

1 Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 Οδηγία 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (ΕΕ 2004, L 158, σ. 77).

II. Το νομικό πλαίσιο

Α. Το δίκαιο της Ένωσης

4. Οι αιτιολογικές σκέψεις 3, 9 και 10 της οδηγίας 2004/38 έχουν ως εξής:

«(3) Ιθαγένεια της Ένωσης θα πρέπει να είναι το θεμελιώδες καθεστώς των υπηκόων των κρατών μελών όταν ασκούν το δικαίωμά τους της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής. Ωστόσο, είναι αναγκαίο να κωδικοποιηθούν και να επανεξετασθούν οι ισχύουσες κοινοτικές πράξεις που διέπουν χωριστά τους μισθωτούς, τους μη μισθωτούς, καθώς και τους φοιτητές και άλλα πρόσωπα άνευ επαγγέλματος, προκειμένου να απλοποιηθεί και να ενισχυθεί το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής όλων των πολιτών της Ένωσης.

[…]

(9) Οι πολίτες της Ένωσης θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα να διαμένουν στο κράτος μέλος υποδοχής για χρονικό διάστημα το οποίο δεν θα υπερβαίνει τους τρεις μήνες χωρίς να υπόκεινται σε κανένα όρο ή διατύπωση πλην της απαίτησης κατοχής ισχύοντος δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου, υπό την επιφύλαξη ευνοϊκότερης μεταχείρισης η οποία ισχύει για τα πρόσωπα που αναζητούν εργασία, όπως αναγνωρίζεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου.

(10) Οι απολαύοντες του δικαιώματος διαμονής δεν θα πρέπει, ωστόσο, να καθίστανται υπέρμετρο βάρος για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής κατά την αρχική περίοδο διαμονής τους. Για τον σκοπό αυτό, το δικαίωμα διαμονής των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους, για χρονικά διαστήματα μεγαλύτερα των τριών μηνών, θα πρέπει να υπόκειται σε όρους.»

5. Το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία καθορίζει:

α) τους όρους που διέπουν την άσκηση του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στην επικράτεια των κρατών μελών από τους πολίτες της Ένωσης και τα μέλη των οικογενειών τους·

[…]».

6. Το άρθρο 7 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Δικαίωμα διαμονής άνω των τριών μηνών», ορίζει, στις παραγράφους του 1 και 3, τα εξής:

«1. Όλοι οι πολίτες της Ένωσης έχουν δικαίωμα διαμονής στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών, εφόσον:

α) είναι μισθωτοί ή μη μισθωτοί στο κράτος μέλος υποδοχής […]

[…]

3. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, στοιχείο α′, η ιδιότητα του μισθωτού ή του μη μισθωτού διατηρείται για τον πολίτη της Ένωσης που δεν είναι πλέον μισθωτός ή μη μισθωτός στις ακόλουθες περιπτώσεις:

[…]

β) αν ο ενδιαφερόμενος έχει καταγραφεί δεόντως ως ακουσίως άνεργος, έχοντας ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα άνω του ενός έτους, και έχει καταγραφεί ως πρόσωπο το οποίο αναζητεί εργασία στην αρμόδια υπηρεσία απασχόλησης·

γ) αν ο ενδιαφερόμενος έχει καταγραφεί δεόντως ως ακουσίως άνεργος μετά τη λήξη ισχύος της σύμβασης εργασίας ορισμένου χρόνου με διάρκεια μικρότερη του ενός έτους ή αφού κατέστη ακουσίως άνεργος κατά τη διάρκεια των πρώτων δώδεκα μηνών και έχει καταγραφεί στην αρμόδια υπηρεσία απασχόλησης ως πρόσωπο το οποίο αναζητεί εργασία. Στην περίπτωση αυτή, η ιδιότητα του εργαζομένου διατηρείται επί χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να είναι μικρότερο του εξαμήνου·

[…]».

Β. Το ιρλανδικό δίκαιο

7. Το άρθρο 6, παράγραφος 2, στοιχεία a και c, της European Communities (Free Movement of Persons) (No 2) Regulations 2006 [κανονιστικής πράξεως αριθ. 2 του 2006 σχετικά με τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων)] (στο εξής: κανονιστική πράξη του 2006), η οποία μετέφερε στο ιρλανδικό δίκαιο το άρθρο 7, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/38, προβλέπει:

«α) Με την επιφύλαξη του άρθρου 20, πολίτης της Ένωσης δύναται να διαμένει στην ημεδαπή επί χρονικό διάστημα άνω των τριών μηνών:

i) αν απασχολείται ως μισθωτός ή μη μισθωτός στην ημεδαπή·

[…]

γ) Με την επιφύλαξη του άρθρου 20, πρόσωπο επί του οποίου έχει εφαρμογή το στοιχείο a, σημείο i, δύναται να παραμείνει στην ημεδαπή μετά την παύση τής κατά το εν λόγω σημείο δραστηριότητάς του αν:

[…]

ii) έχει καταγραφεί δεόντως ως ακουσίως άνεργος, έχοντας απασχοληθεί επί χρονικό διάστημα άνω του ενός έτους, και έχει καταγραφεί στην αρμόδια υπηρεσία του Department of Social and Family Affairs [Υπουργείου Κοινωνικών και Οικογενειακών Υποθέσεων, Ιρλανδία] και της FÁS [Foras Áiseanna Saothair, αρχής για την επαγγελματική κατάρτιση και την απασχόληση, Ιρλανδία] ως πρόσωπο το οποίο αναζητεί εργασία […]·

iii) με την επιφύλαξη του στοιχείου d, έχει καταγραφεί δεόντως ως ακουσίως άνεργος μετά τη λήξη της συμβάσεώς του εργασίας ορισμένου χρόνου με διάρκεια μικρότερη του ενός έτους ή αφότου κατέστη ακουσίως άνεργος κατά τη διάρκεια των δώδεκα πρώτων μηνών και έχει καταγραφεί στην αρμόδια υπηρεσία του Department of Social and Family Affairs [Υπουργείου Κοινωνικών και Οικογενειακών Υποθέσεων] και της FÁS [Foras Áiseanna Saothair, αρχής για την κατάρτιση και την απασχόληση] ως πρόσωπο το οποίο αναζητεί εργασία […]».

III. Το ιστορικό της διαφοράς της κύριας δίκης, το προδικαστικό ερώτημα και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

8. Ο N. Tarola είναι Ρουμάνος υπήκοος, ο οποίος μετέβη για πρώτη φορά στην Ιρλανδία τον Μάιο του 2007, όπου εργάσθηκε από 5 Ιουλίου 2007 έως 30 Ιουλίου 2007 και από 15 Αυγούστου 2007 έως 14 Σεπτεμβρίου 2007. Δεν αποδεικνύεται ότι διέμεινε στην Ιρλανδία από το 2007 έως το 2013. Αντιθέτως, δεν αμφισβητείται ότι απασχολήθηκε εκ νέου στην Ιρλανδία, από την ASF Recruitment Ltd, για την περίοδο από 22 Ιουλίου 2013 έως 24 Σεπτεμβρίου 2013 και, στη συνέχεια, από τη Marren Brothers Ltd, για την περίοδο από 8 Ιουλίου 2014 έως 22 Ιουλίου 2014. Από την τελευταία απασχόλησή του εισέπραξε ως αμοιβή το ποσό των 1 309 ευρώ. Επιπλέον, εργάσθηκε επίσης ως ανεξάρτητος υπεργολάβος από τις 17 Νοεμβρίου 2014 έως τις 5 Δεκεμβρίου 2014.

9. Στις 21 Σεπτεμβρίου 2013, ο N. Tarola υπέβαλε ενώπιον του Υπουργού Κοινωνικής Προστασίας αίτηση για τη χορήγηση του επιδόματος προσώπων που αναζητούν εργασία (jobseeker's allowance). Η εν λόγω αίτηση απερρίφθη με την αιτιολογία ότι δεν απέδειξε ούτε τη συνήθη διαμονή του στην Ιρλανδία ούτε τους πόρους του για το διάστημα από 15 Σεπτεμβρίου 2007 έως 22 Ιουλίου 2013.

10. Στις 26 Νοεμβρίου 2013, ο N. Tarola υπέβαλε αίτηση για τη χορήγηση επικουρικού επιδόματος κοινωνικής πρόνοιας (supplementary welfare allowance). Η εν λόγω αίτηση απερρίφθη, ομοίως, με την αιτιολογία ότι δεν προσκόμισε στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι διέθετε τους πόρους για τη διαβίωσή του και ότι κατέβαλλε το μίσθωμά του από τον Σεπτέμβριο του 2013 έως τις 14 Απριλίου 2014.

11. Για τον λόγο αυτόν ο N. Tarola ζήτησε από τον Υπουργό Κοινωνικής Προστασίας επανεξέταση της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 2014. Η αίτηση αυτή απερρίφθη με την αιτιολογία ότι ο σύντομος χρόνος εργασίας του N. Tarola, που ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 2014, δεν μπορούσε να κλονίσει τη διαπίστωση ότι ο N. Tarola δεν είχε τη συνήθη διαμονή του στην Ιρλανδία. Αποδείχθηκε ότι ο N. Tarola είχε καταγραφεί στην αρμόδια υπηρεσία απασχολήσεως ως πρόσωπο που αναζητεί εργασία.

12. Στις 10 Μαρτίου 2015, ο N. Tarola ζήτησε από τον Υπουργό Κοινωνικής Προστασίας επανεξέταση της αποφάσεως της 26ης Νοεμβρίου 2014, υποστηρίζοντας ιδίως ότι, βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38, είχε δικαίωμα διαμονής στην Ιρλανδία, εφόσον διατηρούσε την ιδιότητα του εργαζομένου για χρονικό διάστημα έξι μηνών μετά την παύση της επαγγελματικής του δραστηριότητας τον Ιούλιο του 2014. Η εν λόγω αίτηση απερρίφθη στις 31 Μαρτίου 2015 με την αιτιολογία ότι, από τότε που εισήλθε στην Ιρλανδία, ο N. Tarola δεν απασχολήθηκε επί διάστημα μεγαλύτερο του έτους, ούτε διέθετε επαρκείς δικούς του πόρους για τη συντήρησή του.

13. Ο N. Tarola άσκησε, στη συνέχεια, προσφυγή κατά της αποφάσεως της 31ης Μαρτίου 2015 ενώπιον του High Court (πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, Ιρλανδία). Η εν λόγω προσφυγή απερρίφθη με το σκεπτικό ότι ο N. Tarola δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις του άρθρου 6, παράγραφος 2, στοιχείο c, σημείο iii, της κανονιστικής πράξεως του 2006. Πιο συγκεκριμένα, το High Court (πρωτοβάθμιο δικαστήριο) εκτίμησε ότι ο N. Tarola δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως «εργαζόμενος» και, επομένως, ως έχων τη συνήθη διαμονή του στην Ιρλανδία και ότι, συνεπώς, δεν μπορούσε να ζητήσει, υπό το πρίσμα αυτό, επίδομα κοινωνικής πρόνοιας. Πράγματι, το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι η διάταξη αυτή αφορά αποκλειστικώς τα πρόσωπα που έχουν απασχοληθεί με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου με διάρκεια μικρότερη του ενός έτους. Έκρινε επίσης ότι η περίοδος εργασίας που συμπληρώθηκε από τον N. Tarola κατά το χρονικό διάστημα από 8 Ιουλίου 2014 έως 22 Ιουλίου 2014 δεν μπορούσε να θεωρηθεί ότι συνιστά σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου κατά την έννοια της διατάξεως αυτής και ότι το δικαίωμά του για τη λήψη επιδόματος προσώπων που αναζητούν εργασία διέπεται από το άρθρο 6, παράγραφος 2, στοιχείο c, σημείο ii, της κανονιστικής πράξεως του 2006. Εξ αυτών συνήγαγε ότι ο N. Tarola δεν απέδειξε ότι είχε εργασθεί αδιαλείπτως επί ένα έτος πριν υποβάλει την αίτησή του για τη χορήγηση επιδόματος κοινωνικής πρόνοιας, οπότε ο Υπουργός Κοινωνικής Προστασίας βάσιμα απέρριψε την εν λόγω αίτηση.

14. Το Court of Appeal (εφετείο), επιληφθέν εφέσεως του N. Tarola και εκτιμώντας ότι η εν λόγω υπόθεση δημιουργεί πρόβλημα ερμηνείας του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ′, της οδηγίας 2004/38, ιδίως υπό το πρίσμα των σκοπών που επιδιώκει η εν λόγω οδηγία, αποφάσισε, με απόφαση της 2ας Αυγούστου 2017 η οποία κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 9 Αυγούστου 2017, να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Όταν πολίτης άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος, έχοντας ασκήσει για δώδεκα μήνες το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας, εισέρχεται στο κράτος υποδοχής και εργάζεται (βάσει εργασιακής σχέσεως μη στηριζόμενης σε σύμβαση ορισμένου χρόνου) επί δύο εβδομάδες έναντι αμοιβής και ακολούθως καθίσταται ακουσίως άνεργος, διατηρεί, υπό τις περιστάσεις αυτές, ο πολίτης αυτός την ιδιότητα του εργαζομένου για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να είναι μικρότερο ενός επιπλέον εξαμήνου, για τους σκοπούς του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ′, και του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας [2004/38], ώστε να δικαιούται να λαμβάνει επιδόματα κοινωνικής πρόνοιας ή, ενδεχομένως, παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως υπό τις ίδιες περιστάσεις όπως αν ήταν κάτοικος και υπήκοος του κράτους υποδοχής;»

15. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν ο N. Tarola, η Ιρλανδική, η Τσεχική και η Γαλλική Κυβέρνηση καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

16. Ο N. Tarola, η Ιρλανδική, η Δανική και η Γερμανική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή ανέπτυξαν επίσης προφορικώς τις παρατηρήσεις τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 6ης Σεπτεμβρίου 2018.

IV. Ανάλυση

17. Με την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ζητείται, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο α′, και παράγραφος 3, στοιχείο γ′, της οδηγίας 2004/38 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι υπήκοος κράτους μέλους ο οποίος έχει εργασθεί σε άλλο κράτος μέλος επί δύο εβδομάδες, όχι ως εργαζόμενος με σύμβαση ορισμένου χρόνου, και ακολούθως κατέστη ακουσίως άνεργος διατηρεί την ιδιότητα του εργαζομένου κατά την έννοια των διατάξεων αυτών.

18. Διευκρινίζεται, εκ προοιμίου, ότι η ανάλυσή μου δεν θα εστιασθεί στην απόδειξη της ιδιότητας του N. Tarola ως εργαζομένου, αλλά στο ζήτημα αν αυτός διατηρεί ή όχι την ιδιότητα του εργαζομένου, κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο α′, και παράγραφος 3, στοιχείο γ′, της οδηγίας 2004/38. Πράγματι, μόνο στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να καθορίσει αν ο προσφεύγων της κύριας δίκης έχει την ιδιότητα του εργαζομένου[3]. Εξάλλου, αντιθέτως προς ό,τι αφήνουν να νοηθεί τα επιχειρήματα που προέβαλε η Ιρλανδική Κυβέρνηση, το ερώτημα που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο δεν αφορά αυτό το σημείο[4]. Έχοντας υπενθυμίσει τη νομολογία του Δικαστηρίου, κατά την οποία ο όρος «εργαζόμενος»[5], κατά την έννοια του άρθρου 45 ΣΛΕΕ, πρέπει να ερμηνεύεται ευρέως, καθόσον καθορίζει το πεδίο εφαρμογής μιας θεμελιώδους ελευθερίας η οποία προβλέπεται

3 Υπενθυμίζω ότι το αιτούν δικαστήριο είναι το μόνο αρμόδιο ειδικά να διαπιστώσει και να εκτιμήσει τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Για πρόσφατο παράδειγμα αυτής της πάγιας νομολογίας, βλ. απόφαση της 8ης Ιουνίου 2016, Hünnebeck (C-479/14, EU:C:2016:412, σκέψη 36). Συγκεκριμένα, όσον αφορά την ιδιότητα του εργαζομένου, το Δικαστήριο έκρινε ότι «[μ]όνον το εθνικό δικαστήριο μπορεί να προβεί σε τέτοιες πραγματικές εκτιμήσεις»· βλ. απόφαση της 4ης Ιουνίου 2009, Βάτσουρας και Κουπατάντζε (C-22/08 και C-23/08, EU:C:2009:344, σκέψη 31).

4 Υπενθυμίζεται ότι το ερώτημα που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο δεν αφορά ούτε το επίδομα προσώπων που αναζητούν εργασία.

5 Μετά την απόφαση της 19ης Μαρτίου 1964, Unger (75/63, EU:C:1964:19), το Δικαστήριο διαμόρφωσε αυτοτελή ορισμό στο δίκαιο της Ένωσης της έννοιας του «εργαζομένου» κατά το άρθρο 45 ΣΛΕΕ.

από τη Συνθήκη ΛΕΕ[6], το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι ένα πρόσωπο το οποίο έχει εργασθεί επί δύο εβδομάδες και έχει όντως λάβει αμοιβή για την εν λόγω εργασία παραμένει «εργαζόμενος» κατά την έννοια του δικαίου της Ένωσης[7]. Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι, έχοντας εκτιμήσει την πραγματική κατάσταση, το αιτούν δικαστήριο συνήγαγε ότι, με γνώμονα τη δραστηριότητα που άσκησε ο N. Tarola[8], αυτός πρέπει να θεωρηθεί «εργαζόμενος» κατά την έννοια του δικαίου της Ένωσης.

19. Επομένως, θα περιορίσω την ανάλυσή μου στο μοναδικό ερώτημα που υπέβαλε το Court of Appeal (εφετείο), με το οποίο επιθυμεί να διευκρινισθεί αν, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού που επιδιώκει ο νομοθέτης της Ένωσης, ο N. Tarola διατηρεί την ιδιότητα του εργαζομένου κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38[9].

20. Ευθύς εξαρχής, επισημαίνεται ότι η Γαλλική και η Τσεχική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή, όπως ο N. Tarola, θεωρούν ότι η κατάσταση του τελευταίου εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38. Την άποψη αυτή συμμερίζονται η Δανική και η Γερμανική Κυβέρνηση, με τις προφορικές παρατηρήσεις τους, ενώ η Ιρλανδική Κυβέρνηση υποστήριξε, με τις γραπτές παρατηρήσεις της, αντίθετη άποψη. Υποστήριξε ότι το άρθρο 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38 δεν έχει εφαρμογή επί του προσφεύγοντος της κύριας δίκης, καθόσον αυτός δεν απασχολήθηκε βάσει συμβάσεως ορισμένου χρόνου.

21. Διευκρινίζεται ότι όλοι οι υποβαλόντες γραπτές και προφορικές παρατηρήσεις, συμπεριλαμβανομένης της Ιρλανδικής Κυβερνήσεως[10], προέβαλαν διαφορετικές ερμηνείες του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38. Οι διαφορετικές αυτές απόψεις καταδεικνύουν την ανάγκη διευκρινίσεως της ερμηνείας που πρέπει να δοθεί στη διάταξη αυτή.

6 Αποφάσεις της 23ης Μαρτίου 1982, Levin (53/81, EU:C:1982:105, σκέψη 13), και της 3ης Ιουλίου 1986, Lawrie-Blum (66/85, EU:C:1986:284, σκέψη 16). Βλ., επίσης, απόφαση της 19ης Ιουνίου 2014, Saint Prix (C-507/12, EU:C:2014:302, σκέψη 33 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Υπενθυμίζω συναφώς ότι, κατά πάγια νομολογία, η έννοια του «εργαζομένου» κατά το άρθρο 45 ΣΛΕΕ έχει αυτοτελές περιεχόμενο στο δίκαιο της Ένωσης και *δεν πρέπει να ερμηνεύεται στενά*. Βλ. αποφάσεις της 26ης Φεβρουαρίου 1992, Bernini (C-3/90, EU:C:1992:89, σκέψη 14), της 8ης Ιουνίου 1999, Meeusen (C-337/97, EU:C:1999:284, σκέψη 13), της 6ης Νοεμβρίου 2003, Ninni-Orasche (C-413/01, EU:C:2003:600, σκέψη 23), της 17ης Ιουλίου 2008, Raccanelli (C-94/07, EU:C:2008:425, σκέψη 33), της 21ης Φεβρουαρίου 2013, N. (C-46/12, EU:C:2013:97, σκέψη 39), και της 1ης Οκτωβρίου 2015, O (C-432/14, EU:C:2015:643, σκέψη 22).

7 Το Δικαστήριο, αφότου υπενθύμισε ότι ως εργαζόμενος πρέπει να θεωρείται «κάθε άτομο που ασκεί πραγματικές και γνήσιες δραστηριότητες, αποκλειομένων των δραστηριοτήτων που είναι τόσο περιορισμένες ώστε να εμφανίζονται ως καθαρώς περιθωριακές και επουσιώδεις» και ότι «το κύριο χαρακτηριστικό της σχέσεως εργασίας είναι, κατά τη νομολογία [του], το γεγονός ότι ένα άτομο παρέχει, κατά τη διάρκεια ορισμένου χρόνου, προς έτερο και υπό τη διεύθυνσή του υπηρεσίες έναντι των οποίων λαμβάνει αμοιβή», έκρινε επίσης ότι ο γεγονός ότι μισθωτή δραστηριότητα είναι βραχείας διάρκειας δεν είναι ικανό αφ' εαυτού να την αποκλείσει από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 45 ΣΛΕΕ. Βλ. απόφαση της 4ης Ιουνίου 2009, Βάτσουρας και Κουπατάντζε (C-22/08 και C-23/08, EU:C:2009:344, σκέψεις 26 και 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Βλ., επίσης, απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2015, O (C-432/14, EU:C:2015:643, σκέψεις 23 έως 27 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

8 Το αιτούν δικαστήριο αναφέρει ότι ο N. Tarola εργάσθηκε «όχι ως εργαζόμενος με σύμβαση ορισμένου χρόνου». Συναφώς, από τις παρατηρήσεις που ο προσφεύγων της κύριας δίκης υπέβαλε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση προκύπτει, αφενός, ότι απασχολήθηκε ως «περιστασιακά εργαζόμενος» στον οικοδομικό τομέα και, αφετέρου, ότι, λόγω των συνθηκών σχετικά με την εξέλιξη της αγοράς εργασίας στον οικοδομικό τομέα, δεν ορίστηκε εξαρχής η διάρκεια της συμβάσεως περιστασιακής απασχολήσεως. Επιπλέον, η ίδια η Ιρλανδική Κυβέρνηση ανέφερε, σε απάντηση ερωτήσεως που τέθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι ο περιστασιακά εργαζόμενος είναι «εργαζόμενος μερικής απασχολήσεως ο οποίος εργάζεται λιγότερο από δεκατρείς εβδομάδες και εκτελεί εργασία που δεν είναι τακτική». Κατά την κυβέρνηση αυτή, ο περιστασιακά εργαζόμενος μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει την ιδιότητα του εργαζομένου κατά την έννοια του ιρλανδικού δικαίου. Ως προς τη σύμβαση περιστασιακής απασχολήσεως, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι «οι όροι απασχολήσεως των εργαζομένων στο πλαίσιο [συμβάσεως περιστασιακής απασχολήσεως] δεν εμποδίζουν τον χαρακτηρισμό τους ως εργαζομένων υπό την έννοια του άρθρου 48 της Συνθήκης ΕΟΚ [νυν άρθρου 45 ΣΛΕΕ]». Απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 1992, Raulin (C-357/89, EU:C:1992:87, σκέψη 11).

9 Το αιτούν δικαστήριο αναφέρεται στη δίκαιη εξισορρόπηση μεταξύ του κύριου σκοπού, που είναι η διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, και του σκοπού διασφαλίσεως ότι τα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής δεν θα επιβαρύνονται με υπέρμετρο βάρος. Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 1 έως 4 και 10 της οδηγίας 2004/38. Βλ., επίσης, υποσημείωση 26 των παρουσών προτάσεων.

10 Η Ιρλανδική Κυβέρνηση υποστήριξε την εν λόγω άποψη μόνον επικουρικώς.

Α. Επί της ερμηνείας του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38

22. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, για την ερμηνεία διατάξεως του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνο το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιό της και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος[11]. Επομένως, θα προβώ σε γραμματική, τελολογική και συστηματική ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38.

1. Επί της γραμματικής ερμηνείας του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38

23. Κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, κάθε πολίτης της Ένωσης έχει δικαίωμα διαμονής στο έδαφος άλλου κράτους μέλους για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών. Κατά το άρθρο 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής, ο πολίτης της Ένωσης που δεν ασκεί πλέον μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα διατηρεί την ιδιότητα του μισθωτού ή του μη μισθωτού –και, επομένως, το δικαίωμα διαμονής στο έδαφος κράτους μέλους της Ένωσης πέραν των τριών μηνών– «αν ο ενδιαφερόμενος έχει καταγραφεί δεόντως ως ακουσίως άνεργος μετά τη λήξη ισχύος της σύμβασης εργασίας ορισμένου χρόνου με διάρκεια μικρότερη του ενός έτους ή αφού κατέστη ακουσίως άνεργος κατά τη διάρκεια των πρώτων δώδεκα μηνών και έχει καταγραφεί στην αρμόδια υπηρεσία απασχόλησης ως πρόσωπο το οποίο αναζητεί εργασία». Κατά την εν λόγω διάταξη, στην περίπτωση αυτή, «η ιδιότητα του εργαζομένου διατηρείται επί χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να είναι μικρότερο του εξαμήνου».

24. Από μια πρώτη ανάγνωση της διατάξεως αυτής προκύπτει ότι το κείμενό της δεν επαρκεί αφ' εαυτού από γραμματικής και συντακτικής απόψεως. Πάντως, η επιλογή του νομοθέτη της Ένωσης να χρησιμοποιήσει τον διαζευκτικό σύνδεσμο «ή» συνεπάγεται ότι η δεύτερη περίπτωση διαφέρει από την πρώτη. Συνεπώς, η εν λόγω διάταξη καλύπτει δύο χωριστές περιπτώσεις. Η πρώτη δεν φαίνεται να παρουσιάζει πρόβλημα ερμηνείας, καθόσον αφορά την κατάσταση του πολίτη της Ένωσης που δεν ασκεί πλέον μισθωτή δραστηριότητα στο πλαίσιο συμβάσεως εργασίας ορισμένου χρόνου με διάρκεια μικρότερη του ενός έτους και έχει καταγραφεί δεόντως ως ακουσίως άνεργος μετά τη λήξη της συμβάσεως αυτής.

25. Αντιθέτως, η διατύπωση της δεύτερης περιπτώσεως δημιουργεί αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία της. Πιο συγκεκριμένα, η εν λόγω διατύπωση δεν διευκρινίζει αν η έκφραση «κατά τη διάρκεια των πρώτων δώδεκα μηνών» αφορά τη διάρκεια της αρχικής περιόδου απασχολήσεως του πολίτη της Ένωσης εντός του κράτους υποδοχής ή το είδος της συμβάσεως εργασίας που αυτός συνήψε στο εν λόγω κράτος μέλος (σύμβαση ορισμένου χρόνου, σύμβαση αορίστου χρόνου ή άλλου είδους σύμβαση).

26. Βάσει αμιγώς γραμματικής ερμηνείας του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38, η ερμηνεία στην οποία προέβη το αιτούν δικαστήριο φαίνεται εκ πρώτης όψεως λογική. Στο πλαίσιο αυτό, το εν λόγω δικαστήριο εκτιμά ότι η πρώτη περίπτωση της εν λόγω διατάξεως («έχει καταγραφεί δεόντως ως ακουσίως άνεργος μετά τη λήξη ισχύος της σύμβασης εργασίας ορισμένου χρόνου με διάρκεια μικρότερη του ενός έτους») αφορά τη λήξη συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου με διάρκεια μικρότερη του ενός έτους, ενώ η δεύτερη («αφού κατέστη ακουσίως άνεργος κατά τη διάρκεια των πρώτων δώδεκα μηνών […]») αφορά τη λήξη συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου με διάρκεια μεγαλύτερη του ενός έτους. Πράγματι, είναι απολύτως λογικό ότι, αν η πρώτη περίπτωση αφορά σύμβαση ορισμένου χρόνου συναφθείσα για διάρκεια μικρότερη του ενός έτους, η έκφραση «κατά τη διάρκεια των πρώτων δώδεκα μηνών» δεν μπορεί παρά να αφορά μια δραστηριότητα που ασκείται με διάρκεια μεγαλύτερη του ενός έτους.

11 Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 17ης Νοεμβρίου 1983, Merck (292/82, EU:C:1983:335, σκέψη 12), της 22ας Δεκεμβρίου 2010, Feltgen και Bacino Charter Company (C-116/10, EU:C:2010:824, σκέψη 12), και της 13ης Σεπτεμβρίου 2017, Khir Amayry (C-60/16, EU:C:2017:675, σκέψη 29).

27. Εντούτοις, πρώτον, μου φαίνεται σημαντικό να διευκρινισθεί ότι η έκφραση «κατά τη διάρκεια των πρώτων δώδεκα μηνών» της δεύτερης περιπτώσεως δεν αφορά συγκεκριμένο είδος συμβάσεως εργασίας και δεν αναφέρεται σε συγκεκριμένη διάρκεια της συμβάσεως. Η εν λόγω έκφραση αφορά απλούστατα την πιθανότητα ένας πολίτης να καταστεί άνεργος κατά τη διάρκεια των πρώτων δώδεκα μηνών εργασίας, ήτοι του χρονικού διαστήματος που περιλαμβάνεται μεταξύ της ενάρξεως της εργασιακής σχέσεως και της ενάρξεως της περιόδου ακούσιας ανεργίας, ανεξαρτήτως, αφενός, του είδους της συμβάσεως δυνάμει της οποίας προσελήφθη και της διάρκειάς της (σύμβαση ορισμένου ή αορίστου χρόνου, σύμβαση πλήρους ή μερικής απασχολήσεως ή σύμβαση υπό άλλους όρους)[12] και, αφετέρου, της φύσεως της ασκηθείσας δραστηριότητας (μισθωτής ή μη μισθωτής)[13].

28. Κατά συνέπεια, από γραμματική ερμηνεία της αποδόσεως του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38 στη γαλλική γλώσσα απορρέει, κατ' αρχάς, ότι η δεύτερη περίπτωση που προβλέπεται στην εν λόγω διάταξη αφορά μόνο τη διάρκεια του χρόνου που περιλαμβάνεται μεταξύ της ενάρξεως της εργασιακής σχέσεως και της ενάρξεως της περιόδου ακούσιας ανεργίας, ενώ ουδόλως επηρεάζει την εν λόγω ερμηνεία το είδος της συναφθείσας συμβάσεως εργασίας ή η φύση της δραστηριότητας που ασκήθηκε από τον πολίτη της Ένωσης κατά τους πρώτους δώδεκα μήνες της απασχολήσεώς του. Η σύγκριση των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεων της εν λόγω διατάξεως δεν οδηγεί σε διαφορετικό συμπέρασμα[14].

29. Όσον αφορά την έκφραση «κατά τη διάρκεια των πρώτων δώδεκα μηνών», πρέπει να σημειωθεί ότι ουδεμία από τις γλωσσικές αποδόσεις αποτελεί υπόδειγμα σαφήνειας. Η εν λόγω έκφραση φαίνεται να έχει συνταχθεί με τους ίδιους όρους, μεταξύ άλλων, στη γερμανική («der ersten zwölf Monate»), στην αγγλική («during the first twelve months»), στην ιταλική («durante i primi dodici mesi»), στην πολωνική («przez pierwsze dwanaście miesięc»), στην εσθονική («esimese kaheteistkümne kuu»), στην πορτογαλική («durante os primeiros 12 meses»), στην ισπανική («durante los primeros doce meses»), στη ρουμανική («în timpul primelor douăsprezece luni») και στη λιθουανική απόδοση («per pirmuosius dvylika mėnesių»).

30. Πάντως, η ερμηνεία που προτάθηκε ανωτέρω δεν δίνει από μόνη της απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα. Ως εκ τούτου, η δεύτερη περίπτωση του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38 πρέπει να ερμηνευθεί με γνώμονα το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η διάταξη αυτή καθώς και την όλη οικονομία και τους σκοπούς της οδηγίας.

2. Επί της συστηματικής ερμηνείας του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38

31. Το άρθρο 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38 πρέπει να ερμηνευθεί λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων που το περιστοιχίζουν στην εν λόγω οδηγία.

32. Συναφώς, επισημαίνεται ότι οι διατάξεις του άρθρου 7 της οδηγίας 2004/38 προβλέπουν διάφορες περιπτώσεις, στις οποίες ο πολίτης της Ένωσης έχει δικαίωμα διαμονής στο έδαφος άλλου κράτους μέλους για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών. Ειδικότερα, η παράγραφος 3 του άρθρου αυτού προβλέπει κατά τρόπο μη εξαντλητικό[15] ότι, για τους σκοπούς του άρθρου 7, παράγραφος 1,

12 Βλ. υποσημείωση 8 των παρουσών προτάσεων.

13 Συναφώς, δεν πρέπει να παραβλεφθεί ότι, εφόσον το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38 δεν διακρίνει μεταξύ των οικονομικά ενεργών πολιτών της Ένωσης που ασκούν μισθωτή δραστηριότητα και αυτών που ασκούν μη μισθωτή δραστηριότητα στο κράτος μέλος υποδοχής, είναι χρήσιμο να παρατηρηθεί ότι η δεύτερη περίπτωση που προβλέπεται στο άρθρο 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38, και ιδίως η έκφραση «κατά τη διάρκεια των πρώτων δώδεκα μηνών», αφορά την παύση όχι μόνο μισθωτής δραστηριότητας, αλλά και μη μισθωτής δραστηριότητας. Βλ. αποφάσεις της 19ης Ιουνίου 2014, Saint Prix (C-507/12, EU:C:2014:2007, σκέψη 27), και της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Gusa (C-442/16, EU:C:2017:1004, σκέψεις 27, 37 και 38). Βλ., επίσης, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Wathelet στην υπόθεση Gusa (C-442/16, EU:C:2017:607, σημεία 62 έως 64).

14 Όπως ορθώς παρατήρησε η Επιτροπή και εν αντιθέσει προς όσα υποστηρίζει η Ιρλανδική Κυβέρνηση, η έκφραση «κατά τη διάρκεια των πρώτων δώδεκα μηνών» δεν αναφέρεται στο πρώτο έτος ασκήσεως του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας, αλλά στο χρονικό διάστημα που περιλαμβάνεται μεταξύ της ενάρξεως της εργασιακής σχέσεως και της ενάρξεως της περιόδου ακούσιας ανεργίας.

15 Απόφαση της 19ης Ιουνίου 2014, Saint Prix (C-507/12, EU:C:2014:2007, σκέψη 38).

στοιχείο α′, της ίδιας οδηγίας, ο πολίτης της Ένωσης που δεν ασκεί πλέον μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα διατηρεί παρά ταύτα την ιδιότητα του μισθωτού ή μη μισθωτού εργαζομένου σε ιδιαίτερες περιπτώσεις[16]. Οι εν λόγω περιπτώσεις αφορούν ορισμένες προσωρινής φύσεως μεταβολές του εργασιακού βίου[17], οφειλόμενες στην κατάσταση προσωρινής ανικανότητας του εργαζομένου εξαιτίας ασθενείας ή ατυχήματος [στοιχείο α′ της εν λόγω διατάξεως], στην ακούσια απώλεια της εργασίας του [στοιχεία β′ και γ′] και στην παρακολούθηση μαθημάτων επαγγελματικής καταρτίσεως από τον εργαζόμενο [στοιχείο δ′].

33. Με το άρθρο 7, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/38, ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε να διαβαθμίσει την έκταση του δικαιώματος διαμονής του πολίτη της Ένωσης ο οποίος, για τους εκεί εκτιθέμενους λόγους, βρίσκεται σε προσωρινή αδυναμία να εργασθεί. Από τη συνδυασμένη ερμηνεία των περιπτώσεων που προβλέπονται στα στοιχεία α′ έως δ′ της εν λόγω διατάξεως προκύπτει ότι εισάγεται μια διαβάθμιση, βάσει όχι μόνο του λόγου της μη ασκήσεως δραστηριότητας από τον προαναφερθέντα πολίτη (προσωρινή ανικανότητα του εργαζομένου λόγω ασθενείας ή ατυχήματος, ακούσια ανεργία ή παρακολούθηση μαθημάτων επαγγελματικής καταρτίσεως) αλλά και της αρχικής διάρκειας της επαγγελματικής του δραστηριότητας στο κράτος μέλος υποδοχής (μεγαλύτερης ή μικρότερης του ενός έτους).

34. Συγκεκριμένα, η εν λόγω διαβάθμιση εκφράζεται με τον ακόλουθο τρόπο. Ο πολίτης διατηρεί την ιδιότητα του εργαζομένου *χωρίς χρονικό όριο*, μόνον αν είναι προσωρινά ανίκανος προς εργασία εξαιτίας ασθενείας ή ατυχήματος [στοιχείο α′ της εν λόγω διατάξεως], αν παρακολουθεί μαθήματα επαγγελματικής καταρτίσεως [στοιχείο δ′] ή αν είχε ασκήσει μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα στο κράτος μέλος υποδοχής επί χρονικό διάστημα άνω του ενός έτους πριν καταστεί ακουσίως άνεργος [στοιχείο β′]. Αντιθέτως, ο πολίτης που κατέστη ακουσίως άνεργος μετά τη λήξη της συμβάσεώς του εργασίας ορισμένου χρόνου με διάρκεια μικρότερη του ενός έτους ή αφότου κατέστη ακουσίως άνεργος κατά τη διάρκεια των πρώτων δώδεκα μηνών απασχολήσεως διατηρεί την ιδιότητά του ως μισθωτού και, επομένως, το δικαίωμά του διαμονής, *με ένα ενδεχόμενο χρονικό όριο*, ήτοι «επί χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να είναι μικρότερο του εξαμήνου» [στοιχείο γ′].

35. Ειδικότερα, ως προς τη διάρκεια του χρονικού διαστήματος κατά το οποίο ο πολίτης της Ένωσης που κατέστη ακουσίως άνεργος διατηρεί την ιδιότητα του εργαζομένου, η ratio του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχεία β′ και γ′, είναι να γίνουν δύο διακρίσεις. Η *πρώτη διάκριση* γίνεται σαφώς με βάση την αρχική διάρκεια της δραστηριότητας που ο πολίτης άσκησε στο κράτος μέλος υποδοχής. Επομένως, ενώ η διάταξη αυτή, στο στοιχείο της β′, υπογραμμίζει την *αρχική διάρκεια άνω του ενός έτους*, ανεξαρτήτως της ασκηθείσας δραστηριότητας ή του είδους της συμβάσεως εργασίας που έχει συναφθεί από τον πολίτη της Ένωσης, το στοιχείο της γ′ υπογραμμίζει τη *μικρότερη του ενός έτους αρχική διάρκεια*, εισάγοντας παράλληλα *μια δεύτερη διάκριση*, κατά την οποία ο πολίτης της Ένωσης δύναται *να προβλέψει ή όχι την ακριβή διάρκεια* της συμβάσεώς του ή της ασκήσεως της δραστηριότητάς του.

36. Με αυτόν τον τρόπο, η πρώτη περίπτωση που προβλέπεται στο άρθρο 7, παράγραφος 3,στοιχείο γ′, της οδηγίας 2004/38 έχει σκοπό να καλύψει την κατάσταση του πολίτη της Ένωσης ο οποίος έπρεπε να εργασθεί για ορισμένο χρόνο με διάρκεια μικρότερη του ενός έτους και ο οποίος έχει καταγραφεί δεόντως ως ακουσίως άνεργος μετά τη λήξη της συμβάσεώς του. Θεωρώ προφανές ότι, εφόσον, στην περίπτωση αυτή, πρόκειται για σύμβαση ορισμένου χρόνου, δύναται να λεχθεί ότι ο ενδιαφερόμενος γνώριζε και, επομένως, μπορούσε να προβλέψει την ημερομηνία λήξεως της συμβάσεώς του, της οποίας η διάρκεια είχε ορισθεί ότι είναι μικρότερη του ενός έτους.

16 Απόφαση της 19ης Ιουνίου 2014, Saint Prix (C-507/12, EU:C:2014:2007, σκέψη 27).

17 Υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι η δυνατότητα πολίτη της Ένωσης, ο οποίος έχει παύσει προσωρινά να ασκεί μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα, να διατηρήσει την ιδιότητα του εργαζομένου βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/38, καθώς και το αντίστοιχο δικαίωμα διαμονής, δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, στηρίζεται στην προκείμενη ότι ο πολίτης αυτός έχει τη διάθεση και την ικανότητα να επανενταχθεί στην αγορά εργασίας του κράτους μέλους υποδοχής εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος. Βλ. απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, Prefeta (C-618/16, EU:C:2018:719, σκέψη 37 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

37. Η δεύτερη περίπτωση αφορά την κατάσταση του πολίτη ο οποίος, αντιθέτως προς τις προσδοκίες του και ανεξαρτήτως της φύσεως της ασκηθείσας δραστηριότητας (μισθωτής ή μη) ή του είδους της συμβάσεως δυνάμει της οποίας είχε προσληφθεί (σύμβαση ορισμένου χρόνου, σύμβαση αορίστου χρόνου ή άλλου είδους σύμβαση), κατέστη ακουσίως άνεργος κατά τη διάρκεια των πρώτων δώδεκα μηνών εργασίας. Σε αυτήν την περίπτωση, είτε ο πολίτης δεν μπορούσε να προβλέψει την ακριβή διάρκεια της απασχολήσεως ή της ασκηθείσας δραστηριότητας είτε γνώριζε την εν λόγω διάρκεια, αλλά αναμενόταν να είναι μεγαλύτερη του ενός έτους. Δεν έχει σημασία αν ο πολίτης της Ένωσης εργάσθηκε δεκαπέντε ημέρες, τρεις μήνες ή ένδεκα μήνες, ως ανεξάρτητος εργαζόμενος ή στο πλαίσιο συμβάσεως ορισμένου ή αορίστου χρόνου ή συμβάσεως άλλου είδους, όπως η σύμβαση περιστασιακής απασχολήσεως. Αυτό που έχει σημασία εν προκειμένω είναι ότι, αντιθέτως προς τις προσδοκίες του, ο εν λόγω πολίτης της Ένωσης κατέστη ακουσίως άνεργος κατά τη διάρκεια των πρώτων δώδεκα μηνών εργασίας [18].

38. Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από την οικονομία του άρθρου 7 της οδηγίας 2004/38, το οποίο, υπενθυμίζω, ρυθμίζει το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης να διαμένουν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών, υπό συγκεκριμένες περιστάσεις [19]. Στις περιστάσεις αυτές συγκαταλέγονται, κατά τη γνώμη μου, οι προβλεπόμενες στην εν λόγω διάταξη, στοιχείο γ′, ήτοι ότι ο πολίτης της Ένωσης εργάσθηκε στο κράτος μέλος υποδοχής με σύμβαση ορισμένου χρόνου με διάρκεια μικρότερη του ενός έτους πριν καταστεί ακουσίως άνεργος (πρώτη περίπτωση) ή ότι άσκησε μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα, αλλά κατέστη ακουσίως άνεργος κατά τη διάρκεια των πρώτων δώδεκα μηνών εργασίας, και τούτο χωρίς να μπορούσε να προβλέψει την πραγματική διάρκεια της δραστηριότητάς του (δεύτερη περίπτωση). Σε αυτήν την περίπτωση, η οδηγία 2004/38 του παρέχει τη δυνατότητα να διατηρήσει την ιδιότητα του εργαζομένου και, επομένως, το δικαίωμα διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής επί χρονικό διάστημα όχι μικρότερο του εξαμήνου, υπό τον όρο να «έχει καταγραφεί στην αρμόδια υπηρεσία απασχόλησης ως πρόσωπο το οποίο αναζητεί εργασία».

39. Επομένως, εξεταζόμενη εντός του πλαισίου της, η δεύτερη περίπτωση που προβλέπεται στο άρθρο 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ′, της οδηγίας 2004/38 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αφορά τον εργαζόμενο, μισθωτό ή μη, ο οποίος κατέστη ακουσίως άνεργος κατά τη διάρκεια των πρώτων δώδεκα μηνών εργασίας.

40. Η ερμηνεία αυτή είναι η μόνη που μπορεί να διασφαλίσει την πραγματοποίηση των σκοπών που επιδιώκονται με την οδηγία 2004/38 [20].

3. Επί της τελολογικής ερμηνείας του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ′, της οδηγίας 2004/38

41. Το ανωτέρω συμπέρασμα επιβεβαιώνεται από την τελολογική ανάλυση της οδηγίας 2004/38 και, πιο συγκεκριμένα, του άρθρου της 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ′.

18 Για παράδειγμα, αν ο πολίτης που ασκεί το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας συνάψει σύμβαση ορισμένου χρόνου με διάρκεια τριών μηνών, δεν δύναται να προβλέψει περιστάσεις όπως η απόλυσή του ή η πτώχευση της εταιρίας που τον προσέλαβε. Στην περίπτωση ενός περιστασιακά εργαζομένου, ο οποίος έχει μετακινηθεί στο κράτος μέλος υποδοχής για να εργασθεί, είναι εύλογη η σκέψη ότι μια τέτοια μετακίνηση είχε ως σκοπό να μπορέσει αυτός να εργασθεί για χρονικό διάστημα πάνω από δύο εβδομάδες, ιδίως όταν ο εν λόγω πολίτης απώλεσε ακουσίως την εργασία του.

19 Η ερμηνεία αυτή στοιχεί πλήρως με τη λογική του άρθρου 7 της οδηγίας 2004/38. Πράγματι, για να παρατείνει τη διαμονή του πέραν των τριών μηνών στο κράτος μέλος υποδοχής, ο πολίτης της Ένωσης πρέπει να είναι «μισθωτός ή μη μισθωτός» [παράγραφος 1, στοιχείο α′], ή να διαθέτει επαρκείς πόρους, ούτως ώστε να μην επιβαρύνει κατά τη διάρκεια της περιόδου διαμονής του το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής, καθώς και πλήρη ασφαλιστική κάλυψη ασθενείας [παράγραφος 1, στοιχείο β′], ή να είναι φοιτητής [παράγραφος 1, στοιχείο γ′] ή να είναι μέλος της οικογένειας το οποίο συνοδεύει ή πηγαίνει να συναντήσει πολίτη της Ένωσης που πληροί τους προαναφερθέντες όρους [παράγραφος 1, στοιχείο δ′]. Αν ο πολίτης πληροί έναν εξ αυτών των όρων, το δικαίωμα διαμονής άνω των τριών μηνών εκτείνεται (με την επιφύλαξη των προβλεπόμενων στην παράγραφο 4 περιορισμών) επίσης στα μέλη της οικογένειάς του που δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους (παράγραφος 2).

20 Υπενθυμίζω ότι, «[λ]αμβανομένων υπόψη του πλαισίου και των σκοπών που επιδιώκονται με την οδηγία 2004/38, οι διατάξεις της οδηγίας δεν πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικώς και δεν πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να καθίστανται άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας». Αποφάσεις της 25ης Ιουλίου 2008, Metock κ.λπ. (C-127/08, EU:C:2008:449, σκέψη 84), και της 18ης Δεκεμβρίου 2014, McCarthy κ.λπ. (C-202/13, EU:C:2014:2450, σκέψη 32).

42. Από τις αιτιολογικές σκέψεις 1 έως 4 της οδηγίας 2004/38 προκύπτει ότι αυτή έχει ως σκοπό προ πάντων «να διευκολυνθεί και να ενισχυθεί η άσκηση του πρωτογενούς και ατομικού δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής εντός των κρατών μελών, το οποίο αντλούν οι πολίτες της Ένωσης απευθείας από τη Συνθήκη» [21]. Ειδικότερα, από τις αιτιολογικές σκέψεις 3 και 4 της οδηγίας 2004/38 προκύπτει ότι «σκοπός της είναι, προκειμένου να ενισχυθεί το θεμελιώδες και ατομικό δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης, να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών καθώς και να διευκολυνθεί η άσκηση αυτού του δικαιώματος, να υπερβεί την κατά τομέα και αποσπασματική προσέγγιση που χαρακτήριζε τις προγενέστερες της οδηγίας πράξεις του δικαίου της Ένωσης οι οποίες αφορούσαν χωριστά, μεταξύ άλλων, τους μισθωτούς και τους μη μισθωτούς [οι οποίοι έχουν παύσει την επαγγελματική τους δραστηριότητα], με την εκπόνηση ενιαίας νομοθετικής πράξεως με την οποία κωδικοποιούνται και αναθεωρούνται οι πράξεις αυτές» [22]. Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ο σκοπός τον οποίο επιδιώκει το άρθρο 7, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/38 συνίσταται «στη διασφάλιση του δικαιώματος διαμονής των προσώπων που έχουν παύσει την επαγγελματική τους δραστηριότητα λόγω έλλειψης πελατείας οφειλόμενης *σε περιστάσεις ανεξάρτητες από τη βούλησή τους*» [23].

43. Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι σκοπός της οδηγίας 2004/38 είναι, όπως προκύπτει από το άρθρο της 1, στοιχείο α΄, να ρυθμίσει τους όρους ασκήσεως του δικαιώματος των πολιτών της Ένωσης να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών, μεταξύ των οποίων όρων διαλαμβάνονται, όσον αφορά τη διαμονή για χρονικό διάστημα άνω των τριών μηνών, εκείνοι του άρθρου 7 της εν λόγω οδηγίας [24]. Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι από την αιτιολογική σκέψη 10 της οδηγίας αυτής προκύπτει ότι «οι προϋποθέσεις αυτές αποσκοπούν, ιδίως, να μη καταστούν τα πρόσωπα αυτά υπέρμετρο βάρος για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής» [25].

44. Στο συνολικό πλαίσιο της οδηγίας 2004/38, οι σκοποί της, οι οποίοι ακολουθούν μια ιεράρχηση [26], διέπονται από ένα σύστημα με πλείονες βαθμίδες, το οποίο ρυθμίζει το δικαίωμα διαμονής εντός του κράτους μέλους υποδοχής. Επαναλαμβάνοντας, κατ' ουσίαν, τα στάδια και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στα διάφορα νομοθετήματα της Ένωσης και στη νομολογία που προηγήθηκε της οδηγίας αυτής, το εν λόγω σύστημα καταλήγει στο δικαίωμα μόνιμης διαμονής [27]. Στο πλαίσιο αυτό, μεταξύ του δικαιώματος διαμονής τριών μηνών, αφενός, και του δικαιώματος μόνιμης διαμονής, αφετέρου, το δικαίωμα διαμονής άνω των τριών μηνών υπόκειται στους όρους που καθορίζονται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38. Εξάλλου, κατά το άρθρο 14, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, ο πολίτης της Ένωσης διατηρεί το εν λόγω δικαίωμα μόνον αν πληροί τους όρους του άρθρου 7 της εν λόγω οδηγίας, οι οποίοι έχουν ως σκοπό, όπως υπομνήσθηκε ανωτέρω, να αποφευχθεί να καταστεί αυτός υπέρμετρο βάρος για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής.

21 Αποφάσεις της 25ης Ιουλίου 2008, Metock κ.λπ. (C-127/08, EU:C:2008:449, σκέψη 82), της 5ης Μαΐου 2011, McCarthy (C-434/09, EU:C:2011:277, σκέψη 28), και της 19ης Σεπτεμβρίου 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565, σκέψη 71).

22 Απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Gusa (C-442/16, EU:C:2017:1004, σκέψη 40 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

23 Η υπογράμμιση δική μου. Απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Gusa (C-442/16, EU:C:2017:1004, σκέψη 42 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

24 Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 5ης Μαΐου 2011, McCarthy (C-434/09, EU:C:2011:277, σκέψη 33).

25 Αποφάσεις της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Ziolkowski και Szeja (C-424/10 και C-425/10, EU:C:2011:866, σκέψη 40), της 4ης Οκτωβρίου 2012, Επιτροπή κατά Αυστρίας (C-75/11, EU:C:2012:605, σκέψη 60), και της 19ης Σεπτεμβρίου 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565, σκέψη 54).

26 Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Wathelet στην υπόθεση Gusa (C-442/16, EU:C:2017:607, σημεία 51 και 52). «Ο δεύτερος αυτός σκοπός [που απορρέει από την αιτιολογική σκέψη 10] υφίσταται μόνον ως αποτέλεσμα του πρώτου: εφόσον σκοπός της οδηγίας είναι η διευκόλυνση της ασκήσεως του δικαιώματος διαμονής, τα κράτη μέλη έκριναν ότι ήταν απαραίτητο να εξασφαλιστεί ότι η οικονομική επιβάρυνση που συνεπάγεται η ελευθερία αυτή είναι οριοθετημένη».

27 Απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Ziolkowski και Szeja (C-424/10 και C-425/10, EU:C:2011:866, σκέψη 38). Βλ. άρθρα 6 και 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, περί του δικαιώματος διαμονής έως τρεις μήνες, άρθρα 7 και 14, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, περί του δικαιώματος διαμονής πλέον των τριών μηνών, και άρθρο 16 της ίδιας οδηγίας, περί του δικαιώματος μόνιμης διαμονής.

45. Είμαι πεπεισμένος ότι η ερμηνεία που προτείνω για το άρθρο 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38 συνάδει πλήρως όχι μόνο με το πλαίσιο του προβλεπόμενου από αυτήν συστήματος με πλείονες βαθμίδες για τη ρύθμιση του δικαιώματος διαμονής εντός του κράτους μέλους υποδοχής, αλλά και με το ειδικό πλαίσιο *του συστήματος με πλείονες βαθμίδες για τη διατήρηση της ιδιότητας του εργαζομένου*, το οποίο σκοπό έχει να διασφαλίσει το δικαίωμα διαμονής και την πρόσβαση στις κοινωνικές παροχές[28]. Με τη θέσπιση του συστήματος αυτού, η οδηγία 2004/38 λαμβάνει η ίδια υπόψη διάφορα στοιχεία που χαρακτηρίζουν την ατομική κατάσταση κάθε προσώπου που ζητεί κοινωνική παροχή και, ιδίως, τη διάρκεια της ασκήσεως οικονομικής δραστηριότητας[29], καθώς και, στο πλαίσιο της αναλυθείσας διατάξεως, *τον βαθμό προβλεψιμότητας της διάρκειας αυτής*[30]. Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, αυτό το σύστημα με πλείονες βαθμίδες παρέχει στους ενδιαφερόμενους τη δυνατότητα να γνωρίζουν σαφώς τα δικαιώματά τους, τις υποχρεώσεις τους και τις εγγυήσεις των οποίων τυγχάνουν, ενώ παράλληλα τηρεί την αρχή της αναλογικότητας και αποφεύγει το υπερβολικό κόστος για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής[31].

46. Ερμηνεία της δεύτερης περιπτώσεως που προβλέπεται στο άρθρο 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', υπό την έννοια ότι αφορά μόνον τα πρόσωπα που έχουν ασκήσει μισθωτή δραστηριότητα στο πλαίσιο συμβάσεως ορισμένου χρόνου, αποκλείοντας τα πρόσωπα που έχουν ασκήσει μισθωτή δραστηριότητα στο πλαίσιο συμβάσεως άλλου είδους ή μη μισθωτή δραστηριότητα, θα αντέβαινε στον σκοπό της οδηγίας 2004/38[32]. Εξάλλου, ερμηνεία που διακρίνει μεταξύ των εργαζομένων, βάσει του είδους της συμβάσεως εργασίας την οποία έχουν συνάψει ή της δραστηριότητας την οποία έχουν ασκήσει, θα συνεπαγόταν αδικαιολόγητη διαφορετική μεταχείριση. Μια τέτοια διαφορετική μεταχείριση θα οδηγούσε σε «επιφύλαξη» ως προς τον πρώτο σκοπό της οδηγίας, ήτοι να διευκολύνεται και να ενισχύεται η άσκηση του θεμελιώδους και ατομικού δικαιώματος να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών οι εργαζόμενοι που βρίσκονται σε μια πιο σταθερή κατάσταση, επειδή έχουν συνάψει συμβάσεις εργασίας ορισμένου ή αορίστου χρόνου, και θα απέκλειε άλλες κατηγορίες εργαζομένων οι οποίοι έχουν συνάψει πιο «ευέλικτες» συμβάσεις (ιδίως, συμβάσεις εργασίας μερικής ή περιστασιακής απασχολήσεως) και οι οποίοι, συνεπώς, βρίσκονται προδήλως σε ευάλωτη κατάσταση[33].

47. Πράγματι, όπως ο μισθωτός που έχει συνάψει σύμβαση ορισμένου χρόνου ενδέχεται να χάσει την εργασία του, συνεπεία, μεταξύ άλλων, απολύσεως, ο μισθωτός που έχει συνάψει άλλου είδους σύμβαση[34] ενδέχεται ομοίως να χάσει την εργασία του και πρόσωπο που έχει ασκήσει ανεξάρτητη δραστηριότητα μπορεί να αναγκαστεί να παύσει τη δραστηριότητα αυτή. Υπό τέτοιες περιστάσεις, το συγκεκριμένο πρόσωπο θα μπορούσε επομένως να βρεθεί σε κατάσταση εξίσου ευάλωτη με εκείνη του μισθωτού ο οποίος έχει συνάψει σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου και απολύεται[35].

48. Υπό τις συνθήκες αυτές, θα ήταν δικαιολογημένο να μην απολαύει το εν λόγω πρόσωπο, όσον αφορά τη διατήρηση του δικαιώματός του διαμονής, την ίδια προστασία με εκείνη που απολαύει πρόσωπο το οποίο έπαυσε να ασκεί μισθωτή δραστηριότητα στο πλαίσιο συμβάσεως εργασίας ορισμένου χρόνου;

28 Απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2015, Alimanovic (C-67/14, EU:C:2015:597, σκέψη 60).

29 Απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2015, Alimanovic (C-67/14, EU:C:2015:597, σκέψη 60).

30 Βλ. σημεία 37 και 38 των παρουσών προτάσεων.

31 Βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2015, Alimanovic (C-67/14, EU:C:2015:597, σκέψη 61).

32 Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 3 και 4 της οδηγίας 2004/38.

33 Βλ., υπ' αυτή την έννοια, O'Brien, Ch., «Civis Capitalism Sum: Class as the New Guiding Principle of EU Free Movement Rights», *Common Market Law Review*, τόμος. 53, 2016, σ. 937 έως 978, και ειδικότερα σ. 975: «Equal treatment rights are being reserved for those in the privileged position of work with regular hours and pay, while retention of worker status is harder for those on casual contracts, and for those who struggle to produce evidence of the "genuineness" of their prior work»· Nic Shuibhne, N., «Limits Rising, Duties Ascending: The Changing Legal Shape of Union Citizenship», *Common Market Law Review*, τόμος 52, 2015, σ. 889 έως 938, και ειδικότερα σ. 926 επ.: «Union citizenship looks less like a status rooted in rights and more like an increasingly qualified privilege – with mutable channels of admission, especially where restrictions are not provided or laid down».

34 Όπως μια σύμβαση αορίστου χρόνου ή μια σύμβαση περιστασιακής απασχολήσεως.

35 Όταν πρόκειται, ιδίως, για πρόσωπο το οποίο έχει παύσει να ασκεί μη μισθωτή δραστηριότητα, βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Gusa (C-442/16, EU:C:2017:1004, σκέψη 43).

49. Δεν το νομίζω. Στις δύο περιπτώσεις, το πρόσωπο κατέστη ακουσίως άνεργο λόγω ελλείψεως εργασίας, για λόγους ανεξάρτητους από τη βούλησή του, αφότου είχε ασκήσει μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα επί χρονικό διάστημα μικρότερο του ενός έτους, και, επομένως, πρέπει να τυγχάνει της προστασίας που παρέχει το άρθρο 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38, αν έχει καταγραφεί στην αρμόδια υπηρεσία απασχολήσεως ως πρόσωπο το οποίο αναζητεί εργασία.

50. Εξάλλου, κατά την άποψή μου, δεν υφίσταται αντικειμενικός λόγος που να δικαιολογεί διαφορετική μεταχείριση η οποία θα κατέληγε στη μη χορήγηση του δικαιώματος διαμονής σε πρόσωπο που έχει ασκήσει μισθωτή ή μη μισθωτή επαγγελματική δραστηριότητα επί χρονικό διάστημα μικρότερο του ενός έτους στο κράτος μέλος υποδοχής και, ως εκ τούτου, συνέβαλε στο κοινωνικό και φορολογικό σύστημα του εν λόγω κράτους μέλους, και στη χορήγηση δικαιώματος διαμονής σε πρόσωπο που αναζητεί εργασία, το οποίο ουδέποτε άσκησε οικονομική δραστηριότητα σε αυτό το κράτος μέλος και ουδέποτε συνεισέφερε στο εν λόγω κοινωνικό και φορολογικό σύστημα, αλλά πληροί τους όρους του άρθρου 14, παράγραφος 4, στοιχείο β', της οδηγίας 2004/38 [36].

4. Ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38, υπό το πρίσμα του ιστορικού θεσπίσεώς του

51. Φρονώ ότι το ιστορικό θεσπίσεως της διατάξεως αυτής επιβεβαιώνει την εν λόγω ερμηνεία. Το άρθρο 8, παράγραφος 7, στοιχείο γ', της αρχικής προτάσεως της Επιτροπής [37] και το άρθρο 9, παράγραφος 3, στοιχείο γ', του νομοθετικού ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου [38] αναφέρονταν αποκλειστικά στην κατάσταση όπου «ο ενδιαφερόμενος κατέστη ακουσίως άνεργος μετά τη λήξη ισχύος της σύμβασης εργασίας με διάρκεια μικρότερη του ενός έτους» [39]. Το Κοινοβούλιο απλώς μετέφερε το περιεχόμενο του άρθρου 8, παράγραφος 7, στοιχείο γ', της αρχικής προτάσεως της Επιτροπής στο άρθρο 9, παράγραφος 3, στοιχείο γ', του νομοθετικού ψηφίσματος του Κοινοβουλίου. Η τροπολογία αυτή περιελήφθη από την Επιτροπή στην τροποποιημένη πρότασή της [40] και, εν συνεχεία, από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην κοινή θέση του [41]. Ωστόσο, όπως απορρέει από την αιτιολογική της έκθεση, «[τ]ο Συμβούλιο [είχε] τροποποιήσει τη διατύπωση του στοιχείου γ', προκειμένου να διευκρινισθεί ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, το καθεστώς του εργαζομένου διατηρείται για έξι μήνες τουλάχιστον». Πρέπει να σημειωθεί ότι στην εν λόγω διάταξη επήλθε άλλη μία τροποποίηση με την προσθήκη του χωρίου «ή αφού κατέστη ακουσίως άνεργος κατά τη διάρκεια των πρώτων δώδεκα μηνών».

36 «[...] Σε αυτή την περίπτωση, οι πολίτες της Ένωσης [...] δεν μπορούν να απελαθούν ενόσω οι πολίτες της Ένωσης δύνανται να παρέχουν αποδείξεις ότι συνεχίζουν να αναζητούν εργασία και ότι έχουν πραγματικές πιθανότητες να προσληφθούν». Σχετικά με την ευχέρεια του κράτους μέλους υποδοχής να μη χορηγεί δικαίωμα για παροχή κοινωνικής πρόνοιας σε μια τέτοια περίπτωση, βλ. άρθρο 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38.

37 Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών COM(2001) 257 τελικό (ΕΕ 2001, C 270 E, σ. 150). Το άρθρο 8 αφορούσε τις διοικητικές διατυπώσεις για τους πολίτες.

38 Νομοθετικό ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που αφορά το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών, COM(2001) 257 – C5-0336/2001 – 2001/0111(COD) (ΕΕ 2004, C 43 E, σ. 42).

39 Το άρθρο 9 αφορούσε τις προϋποθέσεις ασκήσεως του δικαιώματος διαμονής άνω των έξι μηνών.

40 Βλ. άρθρο 7, παράγραφος 2α (τροπολογία 30). Τροποποιημένη πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών (υποβληθείσα από την Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 250, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ), COM/2003/0199 τελικό - COD 2001/0111.

41 Κοινή θέση (ΕΚ) 6/2004, της 5ης Δεκεμβρίου 2003, που καθορίστηκε από το Συμβούλιο για την έκδοση της οδηγίας 2004/[38]/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου [...] σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (ΕΕ 2004, C 54 E, σ. 12).

52. Κατ' εμέ, η παρεμβολή αυτού του χωρίου κατά τις προπαρασκευαστικές εργασίες σχετικά με την οδηγία 2004/38 επιβεβαιώνει τη βούληση του νομοθέτη της Ένωσης να διευρύνει σε άλλα είδη συμβάσεων το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της εν λόγω οδηγίας, το οποίο περιοριζόταν στις συμβάσεις ορισμένου χρόνου.

Β. Το κράτος μέλος υποδοχής δεν έχει τη δυνατότητα να εξαρτά τη διατήρηση της ιδιότητας του εργαζομένου από την άσκηση μισθωτής δραστηριότητας κατά τη διάρκεια ελάχιστου χρονικού διαστήματος

53. Η Δανική, η Γερμανική και η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζουν ότι, λαμβανομένης υπόψη της αιτιολογικής σκέψεως 10 της οδηγίας 2004/38, υφίστανται περιπτώσεις στις οποίες ένα κράτος μέλος δικαιούται να θεωρεί ότι ένα πρόσωπο δεν έχει ασκήσει μισθωτή δραστηριότητα επί αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα ώστε να μπορεί να επικαλεστεί το άρθρο 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής. Συνεπώς, εκτιμούν ότι οι εθνικές αρχές πρέπει να μπορούν να καθορίζουν τις προϋποθέσεις διατηρήσεως της ιδιότητας του εργαζομένου.

54. Επισημαίνεται ότι, όπως ορθώς προέβαλε η Επιτροπή, η οδηγία 2004/38 προβλέπει επαρκείς εγγυήσεις για την αποφυγή υπερβολικού κόστους για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας των κρατών μελών υποδοχής από καταχρηστικές αιτήσεις κοινωνικών παροχών [42].

55. Υπενθυμίζω, πρώτον, ότι, κατά το άρθρο 24, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, «όλοι οι πολίτες της Ένωσης που διαμένουν στην επικράτεια του κράτους μέλους υποδοχής βάσει της [εν λόγω] οδηγίας, απολαύουν ίσης μεταχείρισης σε σύγκριση με τους ημεδαπούς του εν λόγω κράτους μέλους». Συνεπώς, όταν το εθνικό δίκαιο αποκλείει από το ευεργέτημα των δικαιωμάτων για κοινωνικές παροχές τα πρόσωπα που έχουν ασκήσει μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα επί σύντομο χρονικό διάστημα, οι εν λόγω εξαιρέσεις έχουν εφαρμογή με τον ίδιο τρόπο στους μετακινούμενους εργαζομένους άλλων κρατών μελών.

56. Δεύτερον, το άρθρο 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38 περιορίζει «επί χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να είναι μικρότερο του εξαμήνου» τον χρόνο κατά τον οποίο διατηρείται η ιδιότητα του εργαζομένου, και, ως εκ τούτου, η απόλαυση του δικαιώματος ίσης μεταχειρίσεως. Επομένως, η διατήρηση της ιδιότητας του εργαζομένου δεν θα παρείχε απαραιτήτως το δικαίωμα λήψεως του επιδόματος που καταβάλλεται σε πρόσωπα που αναζητούν εργασία. Το δικαίωμα ίσης μεταχειρίσεως συνεπάγεται μόνον ότι ο εργαζόμενος πρέπει να απολαμβάνει τα ίδια δικαιώματα με αυτά που διασφαλίζονται για τους υπηκόους του κράτους μέλους υποδοχής.

57. Τρίτον, το άρθρο 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38 προβλέπει ότι, για να διατηρηθεί η ιδιότητα του εργαζομένου, πρέπει ο ενδιαφερόμενος να έχει ακουσίως απολέσει τη μισθωτή ή μη μισθωτή εργασία του και να έχει καταγραφεί στην αρμόδια υπηρεσία απασχολήσεως ως πρόσωπο το οποίο αναζητεί εργασία. Όπως παρατήρησε η Επιτροπή, η απαίτηση αυτή σκοπεί να διασφαλίσει ότι πρόσωπα δεν θα θέτουν τεχνηέντως εαυτά στην κατάσταση να επωφελούνται του δικαιώματος ίσης μεταχειρίσεως. Συναφώς, επισημαίνεται, ότι, εν προκειμένω, στην απόφαση περί παραπομπής δεν υπάρχει τίποτα που να λέγει ότι ο N. Tarola επωφελήθηκε του άρθρου 7, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας κατά τρόπο καταχρηστικό [43].

42 Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι «η οδηγία [αυτή], που προβλέπει σύστημα με πλείονες βαθμίδες για τη διατήρηση της ιδιότητας του εργαζομένου, το οποίο σκοπό έχει να διασφαλίσει το δικαίωμα διαμονής και την πρόσβαση στις κοινωνικές παροχές, λαμβάνει υπόψη διάφορα στοιχεία που χαρακτηρίζουν την ατομική κατάσταση κάθε προσώπου που ζητεί τη χορήγηση κοινωνικής παροχής και, ιδίως, τη διάρκεια της ασκήσεως οικονομικής δραστηριότητας». Απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2015, Alimanovic (C-67/14, EU:C:2015:597, σκέψη 60).

43 Συναφώς, ως προς την έννοια της «καταχρήσεως δικαιώματος», βλ. προτάσεις μου στην υπόθεση McCarthy κ.λπ. (C-202/13, EU:C:2014:345, σημεία 108 έως 115).

58. Τέταρτον και τελευταίον, είναι σαφές ότι τα κράτη μέλη δεν δύνανται να εξαρτούν τη διατήρηση της ιδιότητας του εργαζομένου από την άσκηση μισθωτής δραστηριότητας με ελάχιστη διάρκεια άλλη από αυτήν που προβλέπεται στο άρθρο 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38. Διαφορετική θέση θα καθιστούσε δυνατή την εισαγωγή πρόσθετου περιορισμού μη προβλεπόμενου από τον νομοθέτη της Ένωσης.

59. Κατά τη γνώμη μου, από τα σημεία 22 έως 52 των παρουσών προτάσεων προκύπτει σαφώς ότι η δεύτερη περίπτωση που προβλέπεται στο άρθρο 7, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38 έχει εφαρμογή στον εργαζόμενο ο οποίος κατέστη ακουσίως άνεργος κατά τη διάρκεια των πρώτων δώδεκα μηνών εργασίας, ανεξαρτήτως της ασκηθείσας δραστηριότητας (μισθωτής ή μη μισθωτής) ή του είδους της συμβάσεως εργασίας που έχει συνάψει (σύμβαση ορισμένου χρόνου, σύμβαση αορίστου χρόνου ή άλλου είδους σύμβαση).

V. Πρόταση

60. Κατόπιν του συνόλου των ανωτέρω εκτιμήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στο ερώτημα που υπέβαλε το Court of Appeal (εφετείο, Ιρλανδία) την ακόλουθη απάντηση:

Το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο α', και παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι υπήκοος κράτους μέλους ο οποίος έχει εργασθεί σε άλλο κράτος μέλος επί δύο εβδομάδες, όχι ως εργαζόμενος με σύμβαση ορισμένου χρόνου, και ακολούθως κατέστη ακουσίως άνεργος διατηρεί την ιδιότητα του εργαζομένου κατά την έννοια των διατάξεων αυτών.